

a mohlo by mít v zápětí jeho porušení. Prikáže-li se však jednotlivým dětem zákonný díl povinný, mají rodiče právo ostatním jměním svým dle svého uvážení naložit a je všem svým dětem rovným dílem zůstaviti.

Scelování pozemků viz Komasa ce.

Sčítání lidu.

I. Účel a význam.

Sčítání lidu tvoří především důležitý základ statistiky, neboť jím mají býti statistická data v různých oborech shromážděna a dle určitého systému sestavena. Sčítání lidu jest dále pro státní správu přímo příkazem nutnosti. Sčítáním lidu má býti zjištěno větší nebo menší rozmnožení obyvatelstva, větší nebo menší počet úmrtí a sňatků, zkrátka pohyb populace ve státě jako celku i v jednotlivých jeho částech. Duševní život vyžaduje zjištění procentualního dílu obyvatelstva, které bere podílu na vyučování a národním vzdělání, na vyšších vědeckých studiích a na veřejných ústavách vyučovacích a vzdělávacích. Sčítání lidu slouží dále též v ohledu politickém ku zjištění voličů a úpravě voleb do různých sborů zastupitelských, k účelům vojenským a finančním, jakož i celé řadě jiných účelů veřejných.

II. Dějinný vývoj.

Sčítání lidu vyskytuje se již v dobách nejstarších. Již u Židů bylo za různými účely konáno sčítání lidu, a IV. kniha Mojžíšova se přímo označuje jako »Numeri« a poukazuje k tomu, že v první řadě tomuto účelu jest věnována. V Římě byl již od dob Servia Tullia konán každých 5 let census k účelům vojenským a berním a byli k tomu cíli zvláštní úřadové zřízení (censoři).

V Německu bylo v různých městech sčítání lidu od 15. století již častěji předsevzato, tak na př. v Norimberku v r. 1449, v Štrassburku v r. 1473. Vývoj branného systému, organizace bernictví a konsolidace státního ústrojí v jednotlivých zemích nutně vyžadovaly častějšího sčítání lidu. K tomu družilo se působení církve, jejíž t. zv. tabelky duší tvořily z počátku základ pro sčítání lidu.

V rakouských zemích dědičných bylo v r. 1754 předsevzato za spolupůsobení duchovních správců a politických vrchností první řádné sčítání lidu, známé pod názvem »konsignace duší«. Již koncem 18. stol. bylo sčítání lidu systematicky spořádáno; sčítání lidu upravené v duchu nyní uznaných zásad počíná však teprve v 19. století. Za vzor tu sloužily Spojené státy Severoamerické, v jejichž ústavě ze dne 17. září 1787 jest obsaženo ustanovení, že se má census odbyvati každých 10 let počínajíc rokem 1790. Avšak i výsledky sčítání lidu v první polovici 19. stol. provedených byly ještě nedostatečné a neodpovídaly nikterak zásadám statistiky. Znenáhla však nahromadilo se dostatek bohaté látky a zkušeností, na jejichž základě konečně bylo možno přistoupiti k přiměřenější úpravě tohoto důležitého institutu.

Především, pokud jde o otázku, jaký materiál se má sčítáním lidu opatřiti, hájila statistika zásadu, že zbytečné okolnosti mají býti pominuty, aby sčítání lidu se nestalo břemenem pro obyvatelstvo, a že se nemá tudíž vztahovati na otázky, jichž zodpovědění by mohlo jednotlivce v jich soukromých poměrech poškoditi nebo jich cti na újmu býti, jako na př. otázky týkající se nemanželských porodů, konkubinátů, bezúhonnosti života atd.; rovněž se objevila dále nutnost míti náležitý zřetel na rozdíl mezi